

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenții.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicat

Scrierile nefrancoate nu se primesc. — Manuscrise nu se retrămit.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ȚI.

ANULŪ XLIX.

Pe unu an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe an 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

Nr. 195.

Sâmbătă, Duminecă 30 Augustu (11 Sept.)

1886.

In memoria lui Franciscu Schuselka.

(Articulă finală.)

BrașovŪ, 29 Augustu, 10 Sept. st. n.

Franciscu Schuselka nu nu numai că nu descurajia niciodată, ori câtă de mari dificultăți se fi întemplată în luptele politice, der mai avé darul de a puté încurajia pe alții, de ale vorbi la inimă și de ai convinge cu modul argumentației sale. De aceea era temut în tabăra contrarilor săi și Nemții liberali, după ce vedură că soful lor de odinioară se desparte de ei făcându-se apărătorul principiului de egală îndreptățire față cu tendințele suprematiste germane, își dădură toate silințele a-lu isola, a-lu aduce în prepusă că urmăresce scopuri egoistice și că de aceea i-a părăsit.

În realitate însă tocmai contrarul resulta din atitudinea lui Schuselka. Elu ar fi putut satisface egoismul personalu de-o sută de ori mai multu decât ar fi rămasu în tabăra liberalilor nemți. Mergându cu ei după căderea lui Schmerling ar fi fostu negreșitu unul din bărbaii cei mai influenți ai partidului german și ușor ar fi putut ajunge și ministru în anii primii ai erei dualistice.

Der Schuselka nu urmărea scopuri egoistice, elu lucra după cum îi dicta cea mai bună a sa convingere și era de părere că în politică este unu lucru laudabilu de a părăsi o direcțiune, despre care te-ai convinsu, că e greșită. „Am speratu“, dicea elu de multe ori, „că conaționalii mei voru fi mai drepti și mai generosi față cu celelalte naționalități, der m'am înșelat, de aceea am trecut în opozițiune spre a combate egoismul esageratu naționalu de care se conduc, fiindcă sunt convinsu, că numai pe calea echității și a dreptății se pôte constitui această frumoasă împărăția de popore în modu liberu și durabilu.“

Ceea ce dicea Schuselka despre egoismul nemțescu dicea și despre egoismul Maghiarilor, a egemonilor de dincoace de Laita. Pe Maghiari îi admira pentru jertfele ce sciau să le aducă în apărarea naționalității lor, admira strinsa unire în sinulu lor, nu înțelegea însă cum se pôte ca unu poporu cu asemenea frumoase calități să fi așa de nedreptu către poporele conlocuitoare și să le denege libertatea individuală națională, când Maghiarii pentru libertatea lor erau gata a-și da și viața.

Când foile ungueresci se redicară contra lui, din cauză că reclama dreptate pentru Români, Sârbi, Slovaci și celelalte popore din țările coronei s-lui Stefanu, Schuselka își dicea plinu de mâhnire: „Vedți ce nemulțamitori suntu Maghiarii! Înainte cu câțiva ani, când am luat în apărare dreptul publicu alu Ungariei față cu tendințele de centralizare ale lui Schmerling, presa maghiară îmi făcea cele mai mari elogiuri, dl. Iokai a compus chiar în onorea mea o frumoasă poeziă și nu era nici unu bărbatu în Austria mai adorat de Unguri ca mine. Acum însă, că mă redic contra despoticele măsuri ale guvernului unguerescu, în cestiunea naționalităților, Maghiarii m'ar spulbera decât aru puté.“

Relațiunile Ungurilor cu Românii interesau multu pe Schuselka și de multe ori și-a exprimat mirarea, că unu elementu așa de numerosu ca Românii a putut fi în cursu de seculu despoiatu de toate drepturile. „Se vede“ îmi dicea elu, „că Românii au fostu desbinați între ei și de aceea n'au putut opune rassei maghiare o rezistență energică.“

Privitoru la relațiunile dinainte de 1848 între Românii și Sașii Transilvaniei, Franciscu Schuselka m'a istorisit într'o di unu casu forțe caracteristicu, ce i s'a întemplat.

Pe când se afla în Germania ca refugiatu politicu, Schuselka scrisese mai mulți articuli în

„Augsburger allgemeine Zeitung“ asupra Sașilor din Transilvania, luându-i în apărare contra tendințelor de maghiarizare, ce începuseră a se manifesta totu mai tare. Dreptu recunoștință consiliulu comunalu din BrașovŪ ia trimesă la 1848 o adresă, care cuprindea între altele și următorul pasagi: „Pentru meritele d-tale te-amu fi numitu cu bucuria cetățenu de onore alu orașului nostru, der nu s'a putut din cauză ca nu cumva prin acésta să se creeze unu casu precedentu, care să dea nascere unor asemenea pretensiuni din partea conlocuitorilor noștri valahi.“

Amu dișu că Schuselka era federalist din convingere. Elu era de părere, că federalismul nu préjudică întru nimic independenței Ungariei și că nu eschide nici chiar dualismul. Astfel scria elu la 1868: „Maghiarii au desființatu dieta Transilvaniei și în orbia lor voiescu a nimici autonomia comitatelor, însă au cređutu totuși de lipsă a încheia un pactu cu Croația și celorlalte popore a le da o lege de naționalitate. Împăciuirea încheiată cu Croații și legea de naționalitate nu suntu suficiente, însă la totu casulu au de basă recunoșcerea principiului federativu și nu începe îndoiéla, că Maghiarii se voru vedé câtă de curéndu constrinși a face principiulu acestuia cncesiuni încă și mai mari. Țările coronei s-lui Stefanu au formatu totdeuna unu imperiu federativ și în parte forméza și ađi și trebuie să formeze pe deplinu, decât e ca imperiulu acesta să nu se disolve. Cum pôte fi der federalismul inamicul de mörte alu Ungariei?“

Principiulu pentru care s'a luptatu Schuselka a eșitu în Austria biruitoru din lupta cu supremația germană. Nu i-a fostu datu însă neobositulu publicist a se bucura de acésta schimbare, căci o bolă grea l'a silitu să se retragă cu totul dela lucru și să trăiească ca unu eremitu în singurătatea dela Heiligenkreuz.

Schuselka ajunsese în mare lipsă materială, dovadă că n'a âmblatu niciodată în viața sa după favoruri personale, ci a fostu unu apostolu desinteresatu alu libertății poporelor. Societatea diariștilor din Viena „Concordia“, a căruia fundatoru și primu președinte a fostu, i-a votatu o modestă pensiune, din care a trăitu până la mörtea sa.

„Ca o mică dovadă a sincerei stimări și mulțamiri pentru apărarea desinteresată a drepturilor naționale ale Românilor“ în organulu său, 121 dame române din Transilvania au făcutu lui Schuselka la 1870 unu ingeniosu cadou, ce consta dintr'o carte de catifea roșia legată în aur, ce înfațisa organulu „Reforma.“ pe care era aședată o mică statuă de argintu reprezentându Transilvania, la postamentul statuei se vedea inscripțiunea: „Luptătorulu pentru dreptate și libertate Franciscu Schuselka.“ O penă de aur cu deita dreptății în vârful era alăturată, ea purta inscripțiunea: „defensorelui drepturilor poporului român din Transilvania.“

Franciscu Schuselka a fost încântatu de acésta delicată și nobilă atențiune a femeilor române, nu atât pentru că a fost făcută persoanei sale, ci pentru că era o viuă dovadă a sémțului național și a patriotismului înfocat, de care sunt capabile femeile române. „Calamitatea, nedreptatea, batjocura pozițiunii ce li s'a creatu“ scrise elu „o sémțescu adencu Românii transilvani și 121 de dame într'unu modu atât de nobil și ingeniosu dau espresiune la lumina diiei acestui sentimentu.“

„Unu poporu“ — adause elu — „în sinulu căruia femeile și mamele posedu unu sentimentu naționalu atât de adencu, nu se va lăsa a fi absorbitu câtă va fi lumea, nici prin forțe polițiane, judiciare și militare, cu atât mai pu-

tinu prin apucăturile măiestrite ale pseudo-culturei și ale falsului constituționalismu.“

Spiritulu înalt și inima nobilă a lui Franciscu Schuselka reiese în totă splendoru lor din aceste cuvinte.

În 1877 când l'am vedutu pentru ultima ora m'a dișu la despărțire: „Suntu convinsu că poporul român are unu mare viitoru în Orientulu europenu, numai să nu v'obosiți în luptă și să nu uitați, că ceea ce v'a făcutu să suferiți atâta umilire în cursulu vécurilor au fostu desbinările din sinulu vostru!“

Cu adencă recunoștință cătră acestu nobil luptătoru pentru dreptate și libertate, cu stimă și adorațiune cătră genialulu publicistu, cu care am avutu fericirea a colabora mai mulți ani, cu afecțiunea sinceră a unui adevăratu amic am scrisu aceste rânduri în amintirea lui Franciscu Schuselka.

Dr. Aurel Mureșianu.

Plecarea prințului Alexandru.

Viena, 8 Septemvre. „Neue Freue Presse“ primesce dela corespondentulu său din Sofia o depeșă, în care acestu corespondentu o informéza, că prințulu Alexandru, anunțându oficerilor că e necesaru să părăsescă țera, ar fi adăogatu: „dece nu pentru totdeuna, celu puțin până ce marea Sobraniă va lua o hotărfire.“

Respundendu la întrebarea ce i puneau mai mulți oficeri, decât ar consimți a se urca din nou pe tronulu Bulgariei în casulu în care marea Sobraniă l'ar realege, prințulu Alexandru ar fi spus: da.

Lom-Palanka, 8 Septemvre. La 20 de kilometri de Sofia a făcutu o stația prințulu Alexandru. Acolo își luă diua bună pentru ultima ora dela persoanele, între cari erau și dame, cari au condusu pe prinț. Unu deputatu pronunță o alocuțiune prințului, care se termină cu cuvintele: La revedere!

Colonelulu Mutkurov și d. Gueschov s'au refintorsu apoi la Sofia, unde trebuie să reguleze afacerile guvernului în lipsa celorlalți ministri. Cortegiulu apoi și-a urmatu drumulu escortatu de unu plutonu de cavaleriă. Vre-o 10 trăsuri urmau pe cea în care se găsea prințulu și Stambulov; ele duceau pe prințulu Franțu Iosef, baronulu de Riedesel, colonelulu Nicolaev, maiorulu Panitzta, d. Karavelov, Radoslavov și adjutanții prințului. Au călătoritu totă noptea fără incidente.

De dimineță populațiunea satelor pe unde treceau eșise din casă pentru a aclama pe prinț. Toți copii aședăți în rândă aveau buchete de flori în mână.

La câțiva kilometri de Lom-palanka, prefectulu Bercowsky și comandantul brigadei Lubowsky așteptau pe prinț. La améda cortegiulu era la intrarea orașului, unde prințulu a fostu primitu de autorități. O companiă din regimentulu din Vidinu cu drapele și musică a făcutu onorurile militare prințului, care a adresatu aceste cuvinte trupei: „Vé mulțamescu pentru doveđile de iubire și de devotamentu ce mi-ați dat. Cu toate că sunt nevoitu să plec, rămân meru Bulgaru și voiți fi în totdeuna gata ca ori ce Bulgaru a apéra patria, decât e de trebuință.“ Prințulu se îndreptă apoi spre vaporu. Podulu care conducea la acestu vaporu era împodobitu cu drapele bulgăresci și plinu de lume.

Vidinu, 8 Septemvre. — Înainte de a pleca din Lom-Palanka unu grupu de 18 deputați declară prințulu că contéza totdeuna pe elu, decât nisce pericole voru amenința țera. Prințulu le dișe: A dio. Nu! răspunseră ei, la revedere!

Turnu-Severinu, 9 Septemvre. Recepțiunea făcută prințului Alexandru la Vidinu a fostu pentru densulu unu adevăratu triufu. Pe când tunurile fortăreței trăgeau salve, 15,000 de omeni se găseu grupați pe țermu și pe înălțimi. La sosirea prințului, totă acésta lume a scosu urale frenetice. Oficerii garnisonei purtară pe prinț în triumfu pe brațele lor până la municipalitate, trecendu prin mijloculu unei mulțimi entusiaste. În salonulu municipalu prințulu vorbi oficerilor și persoanelor ce se găseu acolo. Totă lumea avé lacrimi în ochi. Prințulu explică asistenței motivele plecării sale?

dér mărturisi cătă fi era de mare consolațiunea ce simțea vedându dovețile de fidelitate ale cărui obiectă era. Prințulu determină dicendă că Rusia îl sacrifică creșdendă că elă e cauza conflictului in relațiunile imperiului Țarului cu Bulgaria.

„Rusia, adaugă elă, va recunôșce greșela ei și pôte va face apelă la mine insumă mai târziu, pentru a ocupa tronulă Bulgariiei. In orice casă, decă patria va fi in pericolă, mă voi pune sub drapelulă ei ca ună simplă particulară.“ Prințulu a recomandată să se observe drepturile de îndeplinită cătră regență.

D. Stambulov luândă apoi cuvântulă a mulțumită poporului și armatei pentrucă s'a unită cu densusulă pentru a salva onôrea națională. Elă a esprimată că astăđi, din nenorocire Bulgaria e privată de prințulu Alexandru, că e vorba de a urma opera începută, și de a susține regența pentru a înlătura nisce turburări cari ar conduce țera la o ocupațiune străină. „Mulțumindă prințulu“ a ăisă regentulă »pentru abnegarea sa, scimă că putemă conta pe densusulă, decă nisce pericole voră veni să amenințe patria.“

Prințulu a adresată cuvinte populației din înălțimea balconului și pe urmă s'a urcată pe vaporă pătrundendă printr'o mulțime atătă de îndesată, încătă abia și-a putută face ună drumă. In mijloculă sgomotului salveloră de artilerie și ală uraleloră repetate ale mulțimii, Yachtulă pornesce. In acestă timpă prințulu stă pe punte și trimete ună ultimă salută poporului. Mai multă ofițeri din garnisona Vidinului și mai multe dame au insoțită pe prință până la Turnu-Severină.

Tôtă ăia musica flotei a cântată pe puntea Yachtului. Pe la 9 ore s'a făcută transbordarea prințului și a sutei sale pe vaporulă Sava, unde prândiră.

La ora 1 și jumătate ajungă la Turnu-Severină. Prințulu debarcă urmată de ofițeri și de ministrii, cari îl însoțesă până la gară. La 3 și jumătate prințulu se sue in trenă pentru Darmstadt.

Rusia și cestiunea Orientului.

Pressa rusă se ocupă cu evenimentele din Bulgaria, dér tonulă cu care se scriu in momentulă de față articulele nu mai e acela de acum o săptemână, ăice „Telegrafulă.“ După injuriile debitate cu așa desinvoltură de cătră ăiarulă oficiosă rusă „Moscovskia Wiedomosti“, étă ce scrie acum organulă lui Katkoff:

„Ce ne pasă decă chiară flota englesă se va afla in Dardanele, decă prințulu Bismarck va urma să ne ametăscă cu cuvinte dulci la Franțensbad, decă demnitarii otomană suntă mituiți cu aurulă englesă, decă Austria stavilește acțiunea năstră in Bulgaria, ce ne pasă chiară decă întreaga Europa scrișnește din dinți. Tôte astea suntă ăđi nule și neavenite, căci datorita năstră e de a face ordine in Bulgaria, precum altă dată amă făcută ordinea la Pesta și la Varșovia. Altă eșire nu esistă, căci cine ne pôte garanta că noi și nimeni altulă va fi stăpânitorulă morală ală Bulgariiei. Grave și numeroșe suntă cuvintele vătămătoare, cari ni se pregătesă pôte dincolo de Dunăre; multe suntă din contră isbânde la cari se așteptă protivnicii năstrii. Amă vorbită in nenumărate rinduri despre momentulă de față pe care îlă consideră ca fatală (rocovoi) pentru influență năstră la Orientă. Dela noi depinde ca fatalitatea să fiă favorabilă nouă, ér nu ucigătoare. Dér pentru ca acăsta să devină realitate, ér nu o simplă desiderată trebuieșce desfășurată o energiă de fieră pentru a apăra interesele Rusiei, pentru a lărgi cerculă activității năstre ădincolo de Bosnia și Herțegovina.

Și apoi mai departe:

„Să ne aducemă aminte câte amenințări ni s'au făcută cu cestiunea granițeloră dela Turkestan și cătă de ridiculă a fostă rezultatulă acestoră amenințări pentru cei cari le-au întrebuintată. Amă isbită, pentru c'amă desfășurată o energiă de fieră. Chidura, vince, ăice ună proverbă italiană, și nouă ne trebuie mai multă decătă cuiă să nu uitămă acestă proverbă. Englitera, care ne amenință, după spusele ăiarului „Kölnische Zeitung“, a arătată destulă de limpede, că față cu Rusia nu prețuesce mai multă decătă prețuesce Nederlanda séu Lippe. Asemenea nu trebuie să dămă Germaniei mai multă valoare decătă o are. Să nu uitămă niciodată că marele imperiă se află între două focuri și că o singură scinteă ajunge ca incendiulă s'ò consume până la temelă.

Așa dér după opinia marelui oraculă din Moscova, Rusia este datăre să desfășure o energiă de fieră pentru ca momentulă de față să fiă favorabilă intereseloră séle la Orientă. ăiarulă din Moscova face alusiuni la alianța cu Francia și amenință Germania cu „incendiulă care va consuma-o până la temelă.“

Cei din Parisă prin organulă oficiosă „Temp“ răspondă la acăsta alusiune cu nisce cuvinte și mai esplicite:

„Lăsarea implică a Constantinoplei Rusiei, o parte egală pentru Austria in împărțela Turciei, înțelegerea celoră două imperii in acăstă cestiune, consimțirea mutuală a amana luarea loră in posesiă, delimitația in sfirșită a sferei in care amândouă rămână slobode, asceptândă de a esercita influență loră și a prepara anexiunile, aceste suntă stipulațiunile pe care Europa e de acum înainte autorisată a le privi ca basa ligei puteriloră imperiale.

Urmarea acestora e, că Rusia pôte să și lase totă greutatea despotismului séu asupra prințului Alexandru spre a i smulge abdicarea. Cu séu fără voiă, trebuie ca Bulgariii să consimță a deveni o provincă rusescă. Dér nu numai sôrtea Bulgariloră e in acestă chipă regulată prin înțelegerea celoră trei imperii, e încă acea a tuturoră stateloră independente, cari s'au formată incetulă cu incetulă pe ruinele puterii otomane

Sau putută prea bine vedé aceste din interesulă resimțită deodată la Belgradă și la Bucuresci pentru prințulu Alexandru. Amă înțelesă că e causă comună.

Greci și Români, Sërbi și Bulgari potă să și sîgură: ei suntă destinați protectoratului, decă nu cucerirei. Anglia, singura putere pe care ei ară fi încercată de a se sprijini, nu e ore pe cale de a abdica? Tôte acestea nu suntă prea frumoșe, nu suntă de locă incurajante; se crede că s'a făcută puțină progresă și se trezesce deodată in regimulă forței și in politica de congrese.

Și acum in fața unoră asemenea desiderate, in fața Europei latine, ca Francia, și Europei slave, ca Rusia, ce trebuie să facemă noi ună poporă mică, care de seculă stă neclintită la porțile Orientului ca santinelă fidelă a progresului și civilizațiunii, ce trebuie să facă Grecia, Serbia, Bulgaria, amenințate de a fi jertfite de Europa pentru interesele rău înțelese ale unoră politici debili și fără cugetulă profundă și orizontulă politică largă?

Recomandămă — încheiă „Telegrafulă“ — sentimentalștiloră năstri, cari educându-se la Parisă, și-au înștrăinată simțimântulă sacru de patriotismă, cari au devenită străini țerei loră, să cităscă cu băgare de sémă cuvintele estrase din ăiarulă oficiosă francesă. Să nu se uite niciodată, că in politică nimică altă nu cumpănesce decătă interesulă, ér in politica de ăđi a unoră ómeni mediocri intelectualmente, precum suntă ómenii Franciei de față, nu cumpănesce decătă interesulă rău înțelesă, interesulă strimțulă.

Să fimă dér gata a ne apăra țera de lăcomia celoră mari și in momentele supreme să înțindemă mâna celoră sacrificaiți, căci uniți cu ei putemă sdrobi și arunca in pulbere înțrega Europă egoistă, ingrată față cu popórele, cari acum 200 ani o scăpară de cutropirea barbară a Turciloră.

Partidele bulgare și noua regență.

Étă ce s'a petrecută inainte de a se forma consiliulă de regență: Nisce difăultăți s'au ivită ieri in sinulă adunării ce s'a ținută, și s'au prelungită până séra fără a ajunge la scopă; ăđi dimițetă s'au reluată din nou.

Pentru a înțelege bine evenimentele actuale, trebuie esplicate dispozițiunile partideloră. D. Radoslavov și Stambulov represintă elementulă împăciitoră, care se silește a uni partidele, lucru forțe delicată, căci suntă 3 partide in prezentă, fără a socoti diferite nuanțe ale partidului militară, ală partidului Karavelov și a lui Zankov. Chiar partidulă militară este astăđi împărțită. Unii din ei ca Nicolaev și pôte și Mutkurov ar asculta bucosă sfaturile lui Stambulov și ar urma linia sa de conduită; alții ca Popov, Petrov, Stoianov, Panitza, Vulcef ar fi mai intransigenți. Ei suferă plecarea prințului, dér este acăsta curiosă și periculosă pentru stabiliirea sigură a unei stări de lucruri, că in gândulă oficeriloră reintôrcerea prințului nu este imposibilă ințr'ună timpă dată și acăsta in urma unui evenimentă europeană.

Orice înțelegere o respingă nu numai cu Zankov, autorulă loviturii de stată, dér chiar cu Karavelov contra căreia ei spună că au probe de complicitate. Ei asigură că Karavelov știa despre complotă, dér voiă să întărdieze isbucnirea lui cu câteva ăile, pentru a avé timpă să se facă împrumutulă. Era hotărîtă apoi, nu de a pătrunde in casa prințului nóptea, dér să i se presinte ințr'ună modă oficială cu ceilalți ministri, pentru a i cere abdicarea sa.

Printulă la întôrcerea sa ar fi avută mari bănueli contra lui Karavelov și aceste bănueli s'au schimbată in lucruri sigure. Acăsta e una din causele principale a hotărârei irevocabile ce a luată prințulu de a abdica, căci se vedea părăsită de partidulă Karavelov, care are rădăcină profunde in țera. Écă ceea ce afirmă și ceea ce esplică că oficerii doresă să se compună ună

nouă guvernă cu adevărații amici ai prințului, cari ar manținé viu in țera suvenirulă séu.

Ac: erau greutateșle, căci e forțe sigură că decă d. Karavelov n'ar fi figurată in guvernă, cu totă făgăduială unanimă a membriloră întrunirii de a susține noua regență, elă ar împinge ințr'o cale ostilă cabinetulă, și in modă fatală s'ar produce atuncă o scisiune gravă, care ar pune existența guvernului in pericolă și ar cufunda țera ințr'o stare de turburări profunde, a doă ăi chiar după plecarea prințului. Acăstă din urmă a vedută acăstă perspectivă, când partisanii séi i-au cerută să arate chiar elă compunerea regenței, dér incurcătura sa a fostă mare.

Se vede decă din difăultățile ce amă espusă, cătă de grea va fi sarcina noiloră regenți. Lucrulă celă mai importantă era de a evita pericolulă imediată ală unei loviri a partidului militară. Pare că la acăsta s'a reușită, cu tôte că mai rămăne o mică fracțiune exaltată, reprezentată de maiorulă Panitza. Dér viitorulă, fiindă plină de pericole, unii se temă că provincia va esita de a recunôșce noulă guvernă; acăsta inșe pare puțină probabilă. -- (Havas).

ăiarele englese și abdicarea prințului Bulgariiei.

„Morning Post“ se întrebă, decă Austria, Marea Britaniă, Italia, Francia și Turcia voră puté privi in tăcere cum esecută Rusia, cu consimțemântulă tăcută ală Germaniei, fiăcare clausă din tratatulă dela San Stefano. Presupunerea că Austria este invoită c'o asemenea soluțiune a cestiunii Orientului este absurdă. Hotărârea puteriloră d'a lăsa pe principele Alexandru să domnăscă in Bulgaria in acordă cu dispozițiunile tratatului de Berlină și ale conferinței din Constantinople, ar fi asigurată pacea Europei. Disolvarea concertului europeană și înțelegerea ințre Germania și Rusia d'a împedea pe principele Alexandru să resolve problema sa, deschide din nou cestiunea orientală și face pe celelalte puteri să se gândăscă la datoritiile loră. Chemarea lui Thornton din Constantinople pôte fi privită ca ună semnă că guvernulă englesă se pregătesce d'a lucra cu energiă și conformă mariloră tradițiuni politice ale Engliterii. Dorința Engliterii, d'a vedé pacea manținută și întărită, este seriôsă și sinceră.

In privința politicii lui Bismarck este indoială, decă ea asigură séu nu pacea. »Morning Post« nu pôte crede, că Europa va aproba o politică, care face din Țarulă ună arbitru ală ințregei Europei.

„Times“ observă, că principele Alexandru, admindă că Rusia are dreptulă și puterea d'a domni peste Bulgaria, silește lumea să se întrebe, pentrucă s'a mai și încercată cândva d'a face opozițiune Țarului? „Times“ crede că abdicățiunea principelui Bulgariiei numai atuncă va înlătura ocupațiunea Bulgariiei de cătră Ruși, când guvernulă rusescă va crede, că rusificarea provinciei se pôte esecuta mai bine fără ocupațiune. Termenulă ințtrării trupeloră rusescă in Sofia este numai o cestiune de detaliu, cum este și termenulă abdicărei formale a principelui. Triumfulă Țarului este desevășită.

„Daily News“ ăice, că abdicarea principelui este ună mare triumă pentru Rusia. Evenimentulă acesta restabilește dintr'odată prestigulă Țarului in peninsula balcanică.

Bulgaria și Macedonia.

Pressa germană remarcă multă vorbele prințului Alexandru privitoare la o revoluțiă in Macedonia, la isbucnirea căreia densusulă va lupta ca voluntară in rindurile bulgare. Acăstă limbăgie care atinge basa cu greutate găsită a înțlegerii puteriloră orientale, a fostă primită cu deosebire rău in sferele cancelarului germană.

Că „Nord Allg. Zeitung“ vorbesce de o lipsă de considerațiă a prințului față cu Pôrta, pare ună ce cu atătă mai interesantă, că Sultanulă a părăsită ințr'adevără pe prințulu Alexandru. Aici se vorbesce chiară de o carte blanche, pe care Pôrta a dat-o Rusiei in Bulgaria.

„National Zeitung“ scrie: Prin acea enunțare prințulu a voită să deschidă Sultanului perspectiva ințr'un viitoră fatală, pentru care însuși e vinovată. Enunțarea va fi rău primită la Vinea ca și la Petersburg.

„Berliner Tageblatt“ își intitulă articolulă: „Primulă voluntară macedonă“ și ăice, că rolulă prințului nu s'a terminată. La niscă turburări in Bulgaria nu va rămănea Macedonia ună spectatoră pasivă. Atuncă Battenberg va avea să se ție de cuvântă și să apară pe scena bulgară.

Pregătiri militare.

Pregătirile militare ale Porții urmăză inainte și decamdată se estindă numai asupra Asiei mici. S'au dată ordine să se întăresă fortificațiunile și pentru complectarea inarmării loră au plecată din Constantinopolă

insemnate transporturi de tunuri și munițiuni. Maiorul Șefci se află în Timișoara, ca să cumpere cai pentru armata turcească.

Autoritățile rusești cu mare greutate mai dau de câțiva timp pașapoarte pentru streinătate; mai cu seamă persoanelor, cari fac parte din armată nu li se mai dă.

Guvernul sârbesc față cu eventualitățile ia măsură îndestulătoare la granița sârbo-bulgară. Regele Milan și-a amănat din nou plecarea sa la Gleichenberg, din cauza situațiunii din Bulgaria.

SCRILE DILEI.

Ministrul Tisza s'a întors de la Ostende în Pesta, după ce în trecerea sa prin Viena a conferit cu ministrul de externe Kalnoky.

—x—

„Voința Națională“ anunță următoarele: »Dela 1 Septembrie viitoră se vor înființa în Dobrogea și anume la Tulcea și Constanța, două tribunale mahomedane, cari vor avea să rezolve diferite afaceri între mahomedani, privitoare la organizarea familiei, la puterea părintească, la căsătorii, divorț, succesiuni ab intestato, etc. Aceste tribunale vor judeca după legile și usurile Mahomedane și se vor compune din cadivul local, asistat de un grefier. Părțile în litigiu pot aduce câte un arbitru voluntar, care împreună cu cadivul va căuta să le împacă; în casul de nereușită, arbitrii au totuși consultativ în judecarea cauzei.« — Și la noi? Nici o hârtică românească nu și-se primesce, dăr încă se mai facă falșii liberali unguri și tribunale românești!

—x—

Ministrul de externe român Ferechide s'a întors din concediu în București, trecându prin Pesta.

—x—

„Voinței Naționale“ i se scrie din Sibiu că d. G. Barițiu, membru al Academiei Române, a plecat la expoziția istorică din Buda-Pesta, unde va lucra timp mai îndelungat, și despre rezultatul studiilor d-sale va raporta Academiei române.

—x—

D. Edmond Neisser, asistentul doctorului Bamberger din Viena, a sosit în România, trimis de guvernul austriac pentru a studia simptomele pelagrei și cauzele ce o produc. D. Edmond Neisser are recomandări și va primi sprijinul guvernului pentru a-și face cercetările trebuincioase studiului său.

—x—

Pe muntele Furcăci gendarmii dela Turnu Roșu au confiscat 240 de oi, ce se mănaseră dincoace de pe teritoriul României. „H. Z.,“ care dă această știre, ține că păstorul a fugit peste graniță, lăsându turma în mâinile gendarmilor.

—x—

Duminecă cu trenul de diminăță, au plecat din Iași spre America 75 Evrei, ér Marți vre-o 100.

—x—

Vestitul bandit al comitatului Hunedórei, Dumitru Bognan, care scăpase din penitenciarul dela Gherla și nu s'a mai putut prinde, cutrieră, după cum spune „Hunyád“, în pădurile Devei, vizitându din timp în timp satele învecinate.

Clerul grec și Biserica română în Macedonia.

Lupta desperată a clerului grec în contra Romanilor și Albanesilor din Macedo-Albania nu se mărginește numai la impedarea școlilor române și albane de a se desvolta, ea merge mai departe; îmbrăcată în haina ortodoxismului, căută să impie prin biserici limba greacă, și acolo, unde Românii își fac slujba în limba lor, lupta lor e mai furișă, preoții recalitră sunt blăstemați și despoiați.

Patriarchul din Constantinopol, a totu puternic, cum este, comandă în numele lui Cristos împedarea slujbei în limba națională.

Poporul amăguit multă vreme că: singura limbă în care se poate vorbi lui Dumnezeu e limba greacă, a consimțit a-și isgoni din biserică limba sa proprie, pentru a o înlocui cu cea a desnaționalizatorilor sei; dăr acum, când a putut să cunoscă tendința Grecilor, a început să se readucă limba în biserică. Acesta nici nu putea să întârzie multă vreme, căci el nu înțelegea nimic din slujba bisericească, care se făcea într'o limbă pe care nu o pricepea.

Așa la Popis s'a făcut slujba în limba română. Imediat ce îns Arhiepiscopul din Prespa a audiu despre acesta, a și adresat o admonestație preoților și notabililor din acel orașel, prin care le ordona ca să nu mai facă pe viitor slujba decât în limba greacă.

Un alt fapt însă și mai scandalos este următorul: Locuitorii de prin munți, ierna sunt nevoiți din cauza frigului să se cobore la șes. Ajunși aci, preoții care i însoțesc, ceră voia să slujesc la biserică; decât

ei sunt români apoi nu numai că nu li se permite, dăr încă sunt rași și averea lor luată. Cu o singură condiția li-se permite să facă slujbă, anume decât iscălesc următorul act ce li se impune:

„Eu, subsemnatul preot... declar prin prezentul act scris de mâna mea că toate greșele de rassă ce le am comis din cauza slăbiciunii omenești și acela prin care am lucrat în profitul propagandei române în contra mamei noastre biserică ortodoxe, le desprețesc și mă lapăd de ele din totu sufletul și din totă inima mea.

Ca martor al prezentului jurământ iau pe Domnul Isus Cristos, promițându că pe viitor voi da supunerea și ascultarea datorită canoanelor și autorităților bisericesti. Sincer convins declar dăr cu voce tare și în fața întregi lumii creștine ortodoxe, că ținta urmărită de propaganda română este cu totul nereligioasă, și politică și că ea lucrăz la rătăcirea Albano-Românilor din Pind și Macedonia, a'i duce la biserică ortodoxă și în mod indirect, sub o dinastie streină. Pentru că am înțeles bine această țintă, mă depărtez și mă alătur ării la biserică și la naționalitatea părinților mei, care este numai biserică orientală, al căreia membru nedespărțit sunt etc.

Această declarația a fost dată și preotului Papa Iani Dimitrie din Samarina spre a o subscrie, dăr acesta, revoltat de injuriile ce ia conținea la adresa neamului român, a preferat să piardă popia și averea mai bine, decât să iscălescă un act, care insultă pe conaționalii sei.

Iată de ce arme nedemne și neomenose se servesc agenții Grecilor pentru a ingenunchia națiunii lor pe cele mai brave popore din peninsula balcanică. Și Porța cu marii demnitari ai sei, Sultanul, tacă toți, tacă și primesc ca în sinul imperiului, sub ochii lor, să se potă comite asemenea infamii.

Poporul macedo-alban, nu i-au rămas decât forțele sale, el a probat că e încă destul de viguros, ba chiar, că din și în și se oțolește și susține cu mai multă bărbăție lupta. Și, numai grația forțelor lor proprii, ei au putut convinge pe Greci că în zadar își cheltuesc banii în cauză, căci pururea sterilă le va fi munca.

Din momentul ce Sultanul ar începe să se îngrijescă de sörtea acestor popore, ar vedea imediat că imperiul său cuprinde încă elemente pline de viêtă. Dacă marii dergători ai Porței ar auzi, ar simți ceea ce trebuie să facă, buimăcea în care se găsesc ar disparé imediat.

Se sfășie Beratul Patriarchului, se gonescă pe Grecii uneltitori de răscole, se dea libertate de a se cultiva Albanesilor și Românilor, și va vedea atunci Turcia, cum va renasce. Dăr acel imperiu nou nu va mai fi desigur imperiul lanicerilor, va fi un imperiu cult, liniștit și puternic.

(„Națiunea“)

Macedonă.

Isprăvi evreesci.

Sub titlul „Bătură otrăvitoare“, citim următoarele în „Liberalul“ din Iași:

»De mai mult timp fiind bănuie, că băturile spirtoase se amestecă cu substanțe vătămătoare sănătății, d-lu doctor Buicli dela despărțirea a IV-a, asistat de un agent polițienesc a făcut reviziă pe la mai multe crășme, și din analiză chimică s'a constatat că rachiul ce se vinde sub nume de piperment este colorat cu anelin verde și conține otrăvă acidă pierinică. Inventatorul acestei falsificări criminale se ține că ar fi un Evreu, care cu vr'o doi ani în urmă venind din Galiția se stabilise aici și făcea comerț cu lichior. Este însă de mirare că mai în toate crășmele se află mari flacone cu eter sulfuric, care se törnă consumătorilor în rachi sub nume de picături, pe când este știut că eterul fiind un medicament, nu se poate vinde decât în farmacii. Pe lângă acestea lumea banuiesce că afară de bozi, clei, sânge de bou, etc. se mai pune în vin și zahăr de plumb, care dintr'un consumator robust face un debil, și în scurtă timp pe nesimțite îi curmă viața.

Ar fi de dorit ca pe lângă măsurile luate, să se pună sub o privighere deosebită și d-nii droghisti, cari fără nici un scrupul și în contra legii vendă tot felul de medicamente oprite.

De sub Meseșul Ardealului, 5 Septembrie a. c.

»Principii obsta.«

Așădără „K-egylet“-ul din Cluși și-a pus capul să ne fericescă. Adunarea generală ținută în 29 August în centrul culturii maghiare, a la „büdös bocsor“, în acord cu comitetul, a luat concluds ca ateuirea maghiarisării se-o începă cu noi Sălăgenii!

În comuna Buciumi (Varmézó), sat curat românesc, cu astuția și forța vréu Maghiarii s'e și facă școlă prin chiar înșiși Românii. — Recursul acestor omeni iudignai până la suflet se află în mâinile ministrului de interne Tisza. În acest recurs omeni arată, că decât ei ar fi siliți cu forța ași ridica monumentul

rușinei lor, acesta ar fi o crimă ca și care abia s'a făcut atunci, când necredincioși au restignit pe Cristos, mai espund încă că Românul adevărat nu e capabil de a-și săpa grăpa naționalității sale adorabile!

Cumcă șovinismul maghiar întru ajungerea școlului său nu cunoscă margini, se vede și din comitiva cu care s'a petrecut recursul Buciumanilor.

În această comitivă fiscalul (advocatul) comitatensu Moni Gyula și vice-comitele Szikszay Lajos nu se rușineză a ține: »Întru început Românii au îmbrățisat cu însufățire cauza școlii maghiare, și numai mai târziu ascultându de „bujtögătai“ au hotărît să remonstreze!«

Câte vorbe atâtea minciuni! Acum decât o autoritate așa mare nu are șfală a minți oficios, în scris chiar, cătră șeful său, ce nu sunt în stare astfel de omeni se facă pe sub mână spre ajungerea țintei lor abominabile a maghiarisării Romanilor Sălăgeni, și-o potă inchipui ori și cine. — Deși domni cu comitiva șcie, că punctele astea false și fără basă Românii Sălăgeni și le însemnă bine; apoi șcie și aceea, că pe Românii Sălăgeni, afară de ei și creerii lor scriștiți de fantoma maghiarisării, nimeni nu-i buitogătuesce. Ei, Domnia lor cu totă ceata șovinștilor fără suflet, sunt aceia, cari ațită și revoltă totu șemțul în Românii, ei, o mână de omeni, se ne silescă a învăța puțină cioplită limbă a lui Bendeguz? — În asta privință își pot pune poftă'n cuiu. Noi avem o limbă frumoșă și o naționalitate probată; pentru aceste sacrificăm totu, dăr vii nu le vom da.

În Trăsnea (Ördögkut) Kultur-egylet-ul, acestu industru fără creeri, a hotărît să facă o școlă froebeliană și spre acestu scopu destinase mai nainte 600 fl. v. a. — Adunarea generală din 29 I. tr. astă sumă o află prea mare și a subtras 180 fl. v. a. — Noi țicem, că adunarea e pe cale bună, și o incredințăm că potă subtrage și cele 420 fl. v. a., căci și cu astă sumă Kultur-egylet-ul face numai potcove pe șema cailor morți.

Poporul român din Sălagiu, consciu de demnitatea sa națională, nu are lipsă de ajutorul maghiarismului spre a educa băieții sei; îi va cresce el în limba și naționalitatea sa; și ori și ce încercare de ingerință în astă privință o respinge cu dispreț.

Poporul dela sate nu are lipsă de graiul maghiar; el în virtutea drepturilor sale neprescriptibile potă să cëră usul competent al limbii sale, dirigatori, cari îi pricep limba, exercițiul liber al limbii până la forurile cele mai înalte; și potă pretinde ca oficialul să-i vorbescă limba lui, — căci el ține statul, el pe dirigatori. — Ungaria în înțelesul maghiar, după legile mai nouă fundamentale, nu esistă. După lege esistă numai Austro-Ungaria în care Românul e factoru întregitoriu de stat cu drepturi naționale nedisputabile.

Cătă e de lipsă să observăm devisa latină: »principii obsta“ și maghiarismul violent câtă e de cutezător, se vede și de acolo, că acela își ridică capul și dă cu copita și în comitatul nostru. Așa inspectorele de școlă Kerekes Iozsef, aflându că bieții dascăli din Agrișiu și Bodia, sate curate curățel românesci, nu știu maghiarescă ca Petöfi și Vörösmarty și nefiind îndestulit cu progresul limbii maghiare, prin un ucasă adresat cătră școlgăbirul Viski Zsiga le face cunoscutu bieților de ei, că decât pân' în 15 Septembrie a. c. nu-și vor aduce un propunător apt de limba maghiară, de aci încolo să se șcie lipsiți de post. — Ucasul portă Nr. 3074—1886.

Nu știu ce vor fi răspunsu bieții dascăli Demetriu Ciupe și Georgiu Mileneanu, — dăr atâtea știe, că a da astfel de ordinații, cu ocolirea autorității școlare confesionale, domnul inspectore nu are drept; cu atâtea mai puțin nu are drept a face asta prin d. șolgăbiru, căruia nu-i concede legea nici un amestec în astfel de treburi. (Va urma.)

SCRÎ TELEGRAFICE.

(Serv. part. a »Gaz. Trans.«)

PESTA, 10 Septembrie. — Exprimul bulgar, care a trecut după ameză prin Budapesta, a sosit asăr în Viena, de unde și-a continuat imediat călătoria la Darmstadt.

LONDRA, 10 Septembrie. — În amădouă camerele parlamentului s'a exprimat guvernul în cestiunea bulgară, că acesta acum, după ce a abdicat și a plecat deja Battenbergul, are nevoia de a fi resoltată și anume amezurat tractatul din Berlin și protocolului din Constantinopol.

Numere singuratică à 5 cr. din „Gazeta Transilvaniei“ se potă cumpăra în totungeira lui I. GROSS, și în librăria d-lui Nicolae I. Ciurcu.

Editor: Iacob Mureșianu.

Redactor responsabil Dr. Aurel Mureșianu.

